

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

دانشگاه آزاد اسلامی

واحد بهشهر

گروه حقوق

پایان نامه برای دریافت درجه کارشناسی ارشد "M.A."

(رشته حقوق خصوصی)

عنوان:

بررسی وضعیت اهداء جنین و ابعاد فقهی - حقوقی آن در ایران

استاد راهنما:

دکتر علیرضا نصیری خلیلی

نگارش:

غفار صالحی رمدانی

پاییز ۱۳۹۹

معاونت پژوهش و فن آوری

به نام خدا

منشور اخلاق پژوهش

بایاری از خداوند سبحان و اعتقاد به این که عالم محضر خداست و همواره ناظر بر اعمال انسان و به منظور پاس داشت مقام بلند دانش و پژوهش و نظریه اهمیت جایگاه دانشگاه در اعتلای فرهنگ و تمدن بشری، مادیان و انبویان و اعضاء هیئت علمی واحد های دانشگاه آزاد اسلامی متعهد می گردیم اصول زیر را در انجام فعالیت های پژوهشی مد نظر قرار داده و از آن تخطی نکنیم:

- ۱- اصل حقیقت جویی: تلاش در راستای پی جویی حقیقت و وفاداری به آن و دوری از هرگونه پنهان سازی حقیقت.
- ۲- اصل رعایت حقوق: التزام به رعایت کامل حقوق پژوهشگران و پژوهیدگان (انسان، حیوان و نبات) و سایر صاحبان حق.
- ۳- اصل مالکیت مادی و معنوی: تعهد به رعایت کامل حقوق مادی و معنوی دانشگاه و کلیه همکاران پژوهش.
- ۴- اصل منافع ملی: تعهد به رعایت مصالح ملی و در نظر داشتن پیشبرد و توسعه کشور در کلیه مراحل پژوهش.
- ۵- اصل رعایت انصاف و امانت: تعهد به اجتناب از هرگونه جانب داری غیر علمی و حفاظت از اموال، تجهیزات و منابع در اختیار.
- ۶- اصل رازداری: تعهد به صیانت از اسرار و اطلاعات محرمانه افراد، سازمان ها و کشور و کلیه افراد و نهاد های مرتبط با تحقیق.
- ۷- اصل احترام: تعهد به رعایت حریم ها و حرمت ها در انجام تحقیقات و رعایت جانب تعد و خودداری از هرگونه حرمت شکنی.
- ۸- اصل ترویج: تعهد به رواج دانش و اشاعه نتایج تحقیقات و انتقال آن به همکاران علمی و دانشجویان به غیر از مواردی که منع قانونی دارد.
- ۹- اصل برائت: التزام به برائت جویی از هرگونه رفتار غیر حرفه ای و اعلام موضع نسبت به کسانی که حوزه علم و پژوهش را به شائبه های غیر علمی می آلائند.

واحد به شهر

بسم ... الرحمن الرحيم

تعهد نامه اصالت رساله يا پايان نامه

اینجانب غفار صالحی رمدانی دانش آموخته مقطع کارشناسی ارشد در رشته حقوق خصوصی که در تاریخ / رساله خود تحت عنوان: بررسی وضعیت اهداء جنین و ابعاد فقهی - حقوقی آن در ایران با کسب نمره و درجه دفاع نموده ام بدینوسیله متعهد می شوم:

(۱) این پایان نامه / رساله حاصل تحقیق و پژوهش انجام شده توسط اینجانب بوده و در مواردی که از دستاوردهای علمی و پژوهشی دیگران (اعم از پایان نامه، کتاب، مقاله و ...) استفاده نموده ام، مطابق ضوابط و رویه موجود، نام منبع مورد استفاده و سایر مشخصات آن را در فهرست مربوطه ذکر و درج کرده ام.

(۲) این پایان نامه / رساله قبلاً برای دریافت هیچ مدرک تحصیلی (هم سطح، پایین تر یا بالاتر) در سایر دانشگاه ها و موسسات آموزش عالی ارائه نشده است.

(۳) چنانچه بعد از فراغت از تحصیل، قصد استفاده و هرگونه بهره برداری اعم از چاپ کتاب، ثبت اختراع و ... از این پایان نامه داشته باشم، از حوزه معاونت پژوهشی واحد مجوزهای مربوطه را اخذ نمایم.

(۴) چنانچه در هر مقطعی زمانی خلاف موارد فوق ثابت شود، عواقب ناشی از آن را می پذیرم و واحد دانشگاهی مجاز است با اینجانب مطابق ضوابط و مقررات رفتار نموده و در صورت ابطال مدرک تحصیلی ام هیچگونه ادعایی نخواهم داشت.

نام و نام خانوادگی: غفار صالحی رمدانی

تاریخ و امضاء

سپاسگزاری

شاهین ملکوت تفکر من برای ستایش ایزد منان و نیایش به درگاه سبحان در قفس کلام بال های خود را می گشاید اما پرواز نتوان کرد. نعمت بار خدایا ز عدد بیرون است شکر انعام تو هرگز نکند شکر گزار با زبانی ناتوان و حالتی پر خضوع به درگاه حی لایزال و ایزد متعال سپاس نعمت می گویم که مرا در تمام مراحل انجام این پژوهش یاری نمود و توانایی به اتمام رساندن آن را به من عنایت فرمود.

تشکر قلبی و لسانی خود را از استاد عالی قدر جناب آقای دکتر علیرضا نصیری خلیلی که زحمت راهنمایی این پایان نامه را عهد دار گردیدند و در تمامی مراحل انجام رساله از راهنمایی های مدبرانه ایشان استفاده نمودم ابراز می دارم و توفیقات روز افزون ایشان را توأم با صحت و سعادت خواستارم.

تقدیم به:

روح پاک پدرم که عالمانه به من آموخت تا چگونه در عرصه
زندگی، ایستادگی را تجربه نمایم.
مادرم، آنکه آفتاب مهرش در آستانه قلبم، همچنان پابرجاست و
هرگز غروب نخواهد کرد.

فهرست مطالب

صفحه

عنوان

چکیده ۱

فصل اول کلیات

۱-۱ بیان مسأله ۳

۲-۱ اهمیت و ضرورت ۴

۳-۱ پیشینه تحقیق ۴

۴-۱ جنبه جدید بودن و نوآوری ۵

۵-۱ اهداف تحقیق: ۶

۱-۵-۱ هدف اصلی ۶

۲-۵-۱ اهداف فرعی ۶

۶-۱ سؤالات تحقیق ۶

۱-۶-۱ اصلی ۶

۲-۶-۱ فرعی ۶

۷-۱ فرضیه‌های تحقیق ۶

۱-۷-۱ فرضیه اصلی ۶

۲-۷-۱ فرضیه های فرعی ۶

۸-۱ روش تحقیق ۷

۹-۱ ساختار تحقیق ۷

فصل دوم مفاهیم و مبانی نظری

۱-۲ مفاهیم ۹

۱-۱-۲ مفهوم جنین و چگونگی تشکیل آن از نگاه قرآن ۹

۱-۱-۱-۲ مفهوم عرفی جنین ۹

۲-۱-۱-۲ مفهوم طبی جنین ۹

- ۳-۱-۱-۲ مفهوم جنین در قانون نحوه‌ی اهدای جنین ۱۰
- ۴-۱-۱-۲ چگونگی تشکیل جنین از نگاه قرآن کریم ۱۲
- ۲-۱-۲ لقاح سلولهای جنسی ۱۴
- ۱-۲-۱-۲ لقاح طبیعی ۱۴
- ۱-۱-۲-۱-۲ شرایط تحقق لقاح طبیعی ۱۴
- ۲-۲-۱-۲ لقاح آزمایشگاهی ۱۵
- ۳-۱-۲ روشهای لقاح آزمایشگاهی ۱۶
- ۱-۳-۱-۲ روشهای لقاح داخل رحمی ۱۷
- ۱-۱-۳-۱-۲ روش IUI (تزریق اسپرم) ۱۷
- ۱-۱-۳-۱-۲ روش IUI با استفاده از اسپرم شوهر: ۱۷
- ۲-۱-۳-۱-۲ روش IUI با استفاده از اسپرم غیرهمسر: ۱۸
- ۲-۱-۳-۱-۲ روش GIFT (تزریق همزمان اسپرم و تخمک) ۱۸
- ۱-۲-۳-۱-۲ تأثیر سن بیمار بر نتایج GIFT: ۲۰
- ۲-۲-۳-۱-۲ تأثیر تعداد تخمک و اسپرم منتقل شده بر موفقیت GIFT: ۲۱
- ۲-۳-۱-۲ روشهای لقاح خارج از رحم ۲۱
- ۱-۲-۳-۱-۲ روش ZIFT (تلقیح سلول جنسی بارور شده) ۲۱
- ۲-۲-۳-۱-۲ روش IVF (انتقال جنین) ۲۲
- ۲-۲ رحم جایگزین ۲۵
- ۱-۲-۲ تعریف قرارداد استفاده از رحم جایگزین ۲۵
- ۲-۲-۲ اشکال مختلف استفاده از رحم جایگزین ۲۶
- ۱-۲-۲-۲ جانشینی در بارداری ۲۶
- ۲-۲-۲-۲ جانشینی سنتی رحم ۲۷
- ۳-۲-۲-۲ جانشینی با استفاده از تخمک یا جنین اهدایی ۲۸
- ۱-۳-۲-۲-۲ مادر جانشینی با استفاده از جنین اهدایی ۲۸
- ۲-۳-۲-۲-۲ جانشینی با استفاده از تخمک اهدایی ۲۸
- ۳-۲-۲ دلایل استفاده از رحم جایگزین ۲۸
- ۱-۳-۲-۲ ناباروری ۲۸
- ۲-۳-۲-۲ وضعیت سلامتی زن ۲۹
- ۳-۳-۲-۲ جلوگیری از انتقال نقص های ژنتیکی ۲۹

۲۹.....	۲-۳-۴ دلایل اجتماعی
۲۹.....	۳-۲ مبانی فقهی استفاده از رحم جایگزین و دیدگاه فقها
۲۹.....	۲-۳-۱ دیدگاه فقها در روش جانشینی کامل
۳۳.....	۲-۳-۲ دیدگاه فقها در استفاده از رحم جایگزین به روش جانشینی سستی
۳۴.....	۲-۳-۳ دیدگاه فقها در روش استفاده از تخمک یا جنین اهدایی
۳۴.....	۲-۳-۴ بررسی قرارداد استفاده از رحم جایگزین در قوانین و حقوق موضوعه داخلی ایران
۳۴.....	۲-۳-۴-۱ پیشینه تاریخی قانونگذاری در امر استفاده از رحم جایگزین در ایران
۳۵.....	۲-۳-۴-۲ بررسی قانون اهداء جنین به زوجین نابارور مصوب ۱۳۸۲/۴/۲۹
۳۷.....	۲-۳-۵ بارداری برای دیگری
۳۸.....	۲-۳-۶ حقوق موضوعه داخلی و دیدگاه حقوقدانان

فصل سوم قانون اهداء و دریافت جنین

۴۱.....	۳-۱ مقدمه
۴۱.....	۳-۲ شرایط قانونی اهداءکنندگان و دریافتکنندگان جنین
۴۱.....	۳-۲-۱ شرایط مشترک اهداءکنندگان و دریافتکنندگان جنین
۴۲.....	۳-۲-۱-۱ وجود رابطهی زوجیت
۴۲.....	۳-۲-۱-۲ زمان احراز شرط زوجیت اهداءکنندگان
۴۳.....	۳-۲-۱-۳ زمان احراز شرط زوجیت دریافتکنندگان
۴۴.....	۳-۲-۱-۴ شرعی و قانونی بودن رابطهی زوجیت
۴۶.....	۳-۲-۱-۵ لزوم رسمی بودن رابطهی زوجیت
۴۷.....	۳-۲-۲ شرایط قانونی تولید و انتقال جنین
۴۷.....	۳-۲-۲-۱ صلاحیت انحصاری مراکز تخصصی درمان
۴۹.....	۳-۲-۲-۱-۱ تکالیف مراکز درمانی
۵۰.....	۳-۲-۲-۱-۲ نظارت بر مراکز درمانی
۵۲.....	۳-۲-۲-۲ صلاحیت مراکز تخصصی درمان در حقوق خارجی
۵۳.....	۳-۲-۲-۳ لزوم تدوین مقررات لازمالاجراء درخصوص مراکز درمانی
۵۵.....	۳-۲-۳ رعایت ضوابط شرعی و استفاده از سلولهای جنسی زوجین
۵۷.....	۳-۲-۱ لزوم تعیین ضوابط تحقیق پیرامون گامت و جنین

۵۷.....	۲-۳-۲-۳ تأثیر ضوابط شرعی بر انتخاب روش درمانی خاص
۵۸.....	۳-۳-۲-۳ ضوابط شرعی در حقوق خارجی
۶۱.....	۴-۲-۳ استفاده از روش تلقیح خارج از رحم با تجویز دادگاه
۶۲.....	۱-۴-۲-۳ استفاده از روش تلقیح خارج از رحم
۶۳.....	۲-۴-۲-۳ تجویز دادگاه
۶۴.....	۳-۲-۴-۲-۱ نحوه طرح موضوع در دادگاه
۶۵.....	۲-۲-۴-۲-۳ نحوه صدور مجوز از طرف دادگاه
۶۹.....	۳-۲-۴-۲-۳ صلاحیت دادگاه
۷۰.....	۳-۳ حقوق و تکالیف دریافتکنندگان جنین و طفل حاصل از آن
۷۱.....	۱-۳-۳ حق دسترسی به اطلاعات ژنتیکی خود از جانب طفل حاصل
۷۱.....	۱-۱-۳-۳ حق دسترسی به اطلاعات در حقوق خارجی
۷۲.....	۲-۱-۳-۳ حق دسترسی به اطلاعات در حقوق ایران
۷۳.....	۳-۱-۳-۳ حق دسترسی به اطلاعات از نظر دکتربانان
۷۷.....	۲-۳-۳ حق مطالبه خسارات ناشی از تخلف در اهدای جنین
۷۸.....	۱-۲-۳-۳ امکان مطالبه ضرر از باب مسئولیت مدنی
۸۰.....	۱-۱-۲-۳-۳ وجود ضرر قطعی و مسلم
۸۰.....	۲-۱-۲-۳-۳ فعل زیانبار
۸۰.....	۳-۱-۲-۳-۳ وجود رابطه سببیت
۸۱.....	۲-۲-۳-۳ امکان مطالبه خسارت به نمایندگی از طفل حاصل
۸۲.....	۳-۲-۳-۳ عاملین ورود زیان
۸۵.....	۴-۲-۳-۳ دعوی مسئولیت مدنی طفل در حقوق خارجی

فصل چهارم

وضعیت حقوقی انتقال جنین و هویت جنین

انتقالی

۸۹.....	۱-۴ مقدمه
۸۹.....	۲-۴ وضعیت استفاده از اهدای جنین و جواز بکارگیری نهادهای مشابه
۸۹.....	۱-۲-۴ حقوق ایران
۹۰.....	۱-۱-۲-۴ بررسی حقوقی روشهای داخل رحمی
۹۱.....	۱-۱-۲-۴ IUI روش

۹۲	۱-۱-۱-۲-۴ وضعیت IUI با اسپرم شوهر
۹۵	۲-۱-۱-۲-۴ وضعیت IUI با اسپرم بیگانه
۹۵	۱-۲-۱-۱-۲-۴ دلایل مؤافقان IUI با اسپرم بیگانه
۹۶	۲-۲-۱-۱-۲-۴ دلایل مخالفان IUI با اسپرم بیگانه
۹۶	الف) آیات قرآن کریم
۹۷	روایات فقها
۹۷	مغایرت با اغراض تشریع ازدواج
۹۸	۳-۲-۱-۱-۲-۴ مقتضای قاعده احتیاط
۹۸	۴-۲-۱-۱-۲-۴ مغایرت با اخلاق حسنه و مصالح جامعه
۹۹	نظر برگزیده
۱۰۰	۲-۱-۱-۲-۴ روش GIFT
۱۰۰	۱-۲-۱-۱-۲-۴ تکنیک GIFT با استفاده از تخمک زوجی شرعی زوج متقاضی جنین
۱۰۳	۲-۲-۱-۱-۲-۴ تکنیک GIFT با استفاده از تخمک بیگانه
۱۰۵	۲-۱-۲-۴ بررسی حقوقی روشهای خارج رحمی
۱۰۷	۱-۲-۱-۲-۴ روش ZIFT
۱۱۰	۲-۲-۱-۲-۴ روش IVF (انتقال جنین)
۱۱۵	۳-۱-۲-۴ بررسی حقوقی روش استفاده از رحم جانشین
۱۱۸	۳-۴ آثار تلقیح مصنوعی
۱۱۸	۱-۳-۴ آثار مثبت
۱۱۹	۲-۳-۴ آثار منفی
۱۲۰	۳-۳-۴ آثار غیرمالی نسب ناشی از تلقیح مصنوعی با اسپرم شوهر
۱۲۰	۱-۳-۳-۴ حرمت نکاح
۱۲۰	۲-۳-۳-۴ حضانت
۱۲۱	۳-۳-۳-۴ تربیت
۱۲۱	۴-۳-۳-۴ ولایت
۱۲۲	۴-۳-۴ آثار مالی نسب ناشی از تلقیح مصنوعی با اسپرم شوهر
۱۲۲	۱-۴-۳-۴ توارث
۱۲۲	۲-۴-۳-۴ نفقه
۱۲۳	۳-۴-۳-۴ سایر روابط مالی
۱۲۳	۵-۳-۴ آثار غیرمالی نسب ناشی از تلقیح مصنوعی با اسپرم بیگانه
۱۲۳	۱-۵-۳-۴ حرمت نکاح

۱۲۴.....	۲-۵-۳-۴ حرمت یا جواز نکاح با صاحب تخمک
۱۲۶.....	۳-۵-۳-۴ جواز یا حرمت نکاح با شوهر زن ملقوحه
۱۲۷.....	۴-۵-۳-۴ حضانت
۱۲۸.....	۵-۵-۳-۴ تربیت
۱۳۰.....	۶-۵-۳-۴ ولایت
۱۳۱.....	۶-۳-۴ آثار مالی نسب ناشی از تلقیح مصنوعی با اسپرم بیگانه
۱۳۱.....	۱-۶-۳-۴ نفقه
۱۳۲.....	۲-۶-۳-۴ نفقه کودک یا فرزند ناشی از تلقیح مصنوعی با اسپرم بیگانه
۱۳۳.....	۳-۶-۳-۴ نفقه ابوین کودک
۱۳۴.....	۴-۶-۳-۴ توارث
۱۳۶.....	۵-۶-۳-۴ سایر روابط مالی
۱۳۷.....	نتیجه گیری
۱۴۲.....	پیشنهاد
۱۴۴.....	منابع
۱۴۴.....	کتب فارسی
۱۴۹.....	چکیده انگلیسی

چکیده

یکی از شیوه‌های درمان نازایی، «اهدای جنین» است که در آن اسپرم مرد و تخمک زن را در آزمایشگاه تلقیح نموده و بعد از تقسیمات اولیه، یعنی چهار تا پنج روز بعد، جنین حاصل را به رحم زن متقاضی منتقل می‌کنند. اهداء جنین، شکل نوین و موفقی از درمان ناباروری است که برای گروهی از زوجها که پیش از این تصور می‌شد، هرگز نمی‌توانند صاحب فرزند شوند، امید به ارمغان آورد. این روش معمولاً هزینه و عوارض پزشکی کمتری نسبت به روش‌های لقاح آزمایشگاهی دارد و یکی از مهم‌ترین دستاوردهای قرن اخیر محسوب می‌شود. این روش با توجه به این که جنین نه ماه در رحم زن باردار است، از لحاظ عاطفی احساس بیشتری به وجود می‌آورد. امروزه تشکیل جنین در آزمایشگاه، انتقال جنین به رحم زن ثالث و اهداء جنین به یاری پیشرفت‌های شگرف علم پزشکی امکان پذیر شده است. تولد کودک که قسمتی از راه پیدایش خود را در خارج از مسیر طبیعی پیموده است، ترکیب اسپرم با تخمک در خارج از رحم، پرورش آن تا مدت معینی در داخل لوله آزمایش و انتقال آن به رحم زن ثالث، استفاده از جنین‌های اهدایی به زوجین نابارور و... امری ممکن و شدنی است. این یکی از روش‌های تقریباً متداول باروری در جهان است که راه‌گشای مشکلی دیرینه در روابط زوجین نابارور است. در این روش زوجین بیمار، از جنین حاصل از اسپرم و تخمک زن و مرد دیگر - اعم از اینکه بین آن دو رابطه زوجیت باشد یا نه - استفاده می‌کنند. این سلول‌ها در محیط آزمایشگاه، در مجاورت یکدیگر قرار داده می‌شوند تا پس از لقاح و تقسیمات اولیه و حداکثر تا چهار روز از زمان لقاح، جنین اهدایی به رحم زوجه منتقل می‌گردد. لذا در این پایان نامه می‌کوشیم تا به ابعاد فقهی و حقوقی اهداء جنین را بررسی نماییم.

واژگان کلیدی: جنین، لقاح، رحم جایگزین، ناباروری، فقه، حقوق.

فصل اول

کلیات تحقیق

۱-۱ بیان مسأله

داستان آفرینش و خلقت انسان بسیار پیچیده، شگفت انگیز و پر رمز و راز است. به روایت کتب آسمانی به ویژه قرآن کریم، خمیر مایه‌ی اصلی خلقت آدم ابوالبشر از خاک است که خداوند به آن روح و حیات بخشیده است. «ای مردم از مخالفت پروردگارتان بپرهیزید! همان کسی که همه‌ی شما را از یک انسان آفرید و همسر او را نیز از جنس او خلق کرد و آن دو، مردان و زنان فراوانی منتشر ساخت». (نساء/ ۱) به هر کیفیتی آفرینش انسان اولیه و جفت او صورت گرفته باشد، خلقت انسان های بعدی از ترکیب دو سلول جنسی موجود در بدن زن و مرد پدید می آید. (صانعی، ۲۱: ۱۳۸۰)

سلولی که در بدن مرد است «اسپرم» و سلولی که در بدن زن است «اوول یا تخمک» نام دارد. ترکیب اسپرم و تخمک، موجود جدیدی را به وجود می آورد که با قرار گرفتن در رحم زن و در طی دوران حمل، رشد یافته و پس از سپری شدن حالات و اشکال مختلف، سرانجام به صورت انسان کامل از جنس مرد یا زن به عرصه‌ی هستی پا می گذارد. طبیعتاً موجودی که بدین ترتیب تکامل می‌یابد، تعلق و وابستگی خاصی بین او و دو منشا پیدایشش وجود دارد که علاوه بر آثار طبیعی و ژنتیکی، آثار اجتماعی فراوانی را نیز در بر دارد. به تعبیر قرآن، خداوند زن و مرد را برای یکدیگر آفرید که مایه‌ی سکون و آرامش هم باشند و بین آن‌ها مودت و رحمت قرار داد. بسیار طبیعی است موجودی که از جسم و جان این دو نیز به وجود می‌آید، بر مودت، صفا، صمیمیت و آرامش آن‌ها بیفزاید و در نتیجه زوجین، علاقه‌ی وافری به داشتن چنین موجودی داشته باشند. البته همه‌ی زوج‌ها از این نعمت برخوردار نیستند. مردانی یافت می‌شوند که فاقد اسپرم‌اند و یا اسپرم آن‌ها توان و خاصیت ترکیب با تخمک زن را ندارد و یا زنانی وجود دارند که فاقد تخمک‌اند یا قابلیت و توان پذیرش اسپرم را ندارند یا رحم آن‌ها توان نگهداری و پرورش جنین را ندارد یا اصلاً رحم ندارند. با این حال آن‌ها نیز مشتاق‌اند فرزند متنسب به خودشان داشته باشند. این وضع از دیر زمان وجود داشته و انسان برای یافتن راه حل این مشکل، به دعا و درخواست از خداوند و استفاده از وسایل و روش‌های گوناگون متوسل شده است. قرآن کریم، خود از سوی به وضع استثنایی برخی زنان و مردان و عقیم بودن آن‌ها اشاره کرده و از سوی دیگر درخواست و التماس برخی نازایان که به قدرت خداوند بارور شده‌اند را بیان نموده است. (لنگرودی، ۳۶: ۱۳۷۸)

با توجه به اینکه تلقیح مصنوعی انسان یکی از پدیده‌ای نوین جامعه‌ی بشری است و در قوانین حقوقی بیشتر کشورها از جمله ایران کمتر سخنی به میان آمده است (روحانی، ۱۳۸۲: ۳۱).

لذا برای تحقیق و مطالعه‌ی بیشتر در مورد جنبه‌های فقهی، حقوقی این مساله می‌بایست بیش از پیش تلاش گردد تا احکام مربوط به نسب، سبب، ارث، حضانت، ولایت، وصیت و نفقه‌ی مربوط به این گونه افراد تبیین و تدوین شود و بدین وسیله ضمن رعایت حقوق آنان از وجود فرزندانی بی هویت و گاه بی سرپرست در جامعه جلوگیری گردد. با این توصیف مسئله در این پژوهش ابعاد حقوقی اهداء جنین چگونه می‌باشد؟

۱-۲ اهمیت و ضرورت

بر اساس مطالعات تعداد قابل ملاحظه‌ای از افراد در جهان نوعی ناباروری را تجربه می‌کنند این وضعیت به این دلیل که هر زوج مبتلا برای حل آن وقت و هزینه زیادی را صرف می‌کند و اطرافیان خود را نیز تحت تاثیر قرار می‌دهد از جنبه روانی، اجتماعی اهمیت خاصی پیدا کرده است، بویژه در کشورهایی که نرخ ناباروری بالا بوده و باروری به لحاظ فرهنگی، و اجتماعی ویژگی خاصی داشته باشد. نرخ بالای ناباروری در ایران به لحاظ جنبه‌های اجتماعی و فرهنگی با حرمت و نسب طفل آن، بویژه نزد زنان اهمیت خاصی پیدا کرده است. از دیدگاه پزشکان جمعیت نابارور در ایران که از طبقه نسبتاً کم درآمد بوده بیشترین مشکلات عاطفی و روانی را تحمل می‌کنند، یأس و اضطراب از عوامل مختلف در زندگی مهم است که هر فرد را برای ابتلا به بیماری‌های زیادی مهیا می‌سازد امری که زنان بیشتر از مردان در معرض آسیب‌های آن هستند. از این رو بررسی فقهی و حقوقی اهداء جنین در حقوق ایران می‌تواند از اهمیت و ضرورت خاصی برخوردار باشد.

۱-۳ پیشینه تحقیق

در زمینه اهداء جنین بصورت نامنظم تحقیقات فقهی و حقوقی صورت گرفته است؛ فقها در کتب فقهی در لابلای فروع فقهی، اهداء جنین را مورد بحث قرار داده‌اند؛ اساتید حقوق نیز به عنوان چهره‌ای خاص از اهداء جنین، مبحث یا گفتار یا مقاله‌ای را به این امر اختصاص داده‌اند. بعضی از نویسندگان حقوقی یا پزشکی نیز در قالب تألیف یا تصنیف یا ترجمه، اهداء جنین یا پاره‌ای از اعمال پزشکی مثل، باروری مصنوعی، سقط جنین، ژن درمانی و یا خطای پزشکی و علل آن را مورد بحث قرار داده‌اند. پاره‌ای از پایان

نامه‌های تحصیلی دانشجویی در مقطع کارشناسی ارشد به بررسی این موضوع اختصاص یافته است. با همه اینها، بنظر می‌رسد تا بحال تحقیق جامعی در زمینه موضوع مورد بحث، به صورتی که در این طرح به آن اشاره شده است صورت نگرفته است. در این تحقیق از تمامی تألیفات مذکور که نگارنده بدان‌ها دسترسی داشته است استفاده نموده است.

لذا مکتوباتی که قبلاً در این زمینه تهیه و تدوین گردیده و کمی نزدیک به موضوع مورد اشاره این پایان نامه می باشد ذیلاً ذکر می شود:

۱- شیخی خشگرودی، خدیجه. ۱۳۹۸. حقوق و تکالیف اهدا کنندگان جنین. پایان‌نامه کارشناسی ارشد. دانشگاه آزاد اسلامی واحد شاهرود.

۲- خادم‌لو، ملیحه. ۱۳۹۶. بررسی فقهی حقوقی اجاره رحم.. پایان‌نامه کارشناسی ارشد. موسسه آموزش عالی ادیب - مازندران.

۳- عسگری، فروغ. ۱۳۹۶. احوال شخصیه جنین اهدایی. پایان‌نامه کارشناسی ارشد. دانشگاه مازندران.

۴- دوزوری، محمد. ۱۳۹۶. ابعاد حقوقی اهداء جنین. پایان‌نامه کارشناسی ارشد. موسسه آموزش عالی ادیب - مازندران.

۵- صنعتگر، فاطمه. ۱۳۹۳. وضع حقوقی جنین آزمایشگاهی. پایان‌نامه کارشناسی ارشد. دانشگاه علوم قضایی و خدمات اداری.

۶- زنگامه‌رود، الهه. ۱۳۹۱. بررسی تطبیقی آثار حقوقی اهدای جنین در ایران و انگلیس. پایان‌نامه کارشناسی ارشد. دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران مرکزی.

۱-۴ جنبه جدید بودن و نوآوری

باتوجه به پیشینه تحقیق و مطالعات کتابخانه‌ای با موضوع پایان نامه حاضر تا کنون کارهایی ارائه نگردیده است بخصوص که این پایان نامه بر اساس قوانین جدید تدوین گردیده و با گردآوری مطالب در ابعاد مختلف و تبیین اهداء جنین در تمام مراحل موجب شده تا این تحقیق بتواند راه گشای مسایل و موضوعات راجع به ابعاد فقهی حقوقی اهداء جنین باشد و چون پایان نامه ای در این مورد صورت نگرفته جدید و از نوآوری لازم برخوردار است.

۵-۱ اهداف تحقیق:

۱-۵-۱ هدف اصلی

- بررسی وضعیت اهداء جنین و ابعاد فقهی - حقوقی آن در ایران

۲-۵-۱ اهداف فرعی

۱- بررسی مشروعیت طفل متولد شده از جنین اهدایی در حقوق ایران

۲- بررسی نسب طفل ناشی از اهداء جنین در حقوق ایران

۶-۱ سؤالات تحقیق

۱-۶-۱ اصلی

- وضعیت اهداء جنین و ابعاد فقهی - حقوقی آن در ایران چگونه است ؟

۲-۶-۱ فرعی

۱- مشروعیت طفل متولد شده از جنین اهدایی در حقوق ایران چگونه است ؟

۲- نسب طفل ناشی از اهداء جنین در حقوق ایران چگونه است ؟

۷-۱ فرضیه‌های تحقیق

۱-۷-۱ فرضیه اصلی

- به نظر می‌رسد عمده ابهام در خصوص اهدای جنین مسئله مشروعیت آن می‌باشد و این مهم در قالب قرارداد و شرایط خاص ممکن می‌باشد.

۲-۷-۱ فرضیه‌های فرعی

۱- فرآیند اهدای جنین به نظر می‌رسد به طور مطلق حرام نباشد و فرزند حاصل از اهداء جنین مشروع می‌باشد.

۲- به نظر می‌رسد طفل متولد شده از اهدای جنین متناسب به پدر و مادر ژنتیکی خود می‌باشد.

۸-۱ روش تحقیق

در این تحقیق از روش توصیفی و تحلیلی استفاده شده و روش گردآوری اطلاعات به صورت کتابخانه ای است، ابتدا با جستجو در پایگاه ها و سایتهای اینترنتی و بانکهای اطلاعاتی و استنادی همانند پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران، SID، ... انجام شده است.

۹-۱ ساختار تحقیق

این پایان نامه از چهار فصل تشکیل شده و در فصل اول به بیان کلیات تحقیق و در فصل دوم به بیان مفاهیم و مبانی نظری تحقیق و در فصل سوم به شرایط قانونی اهداء جنین و حقوق و تکالیف ناشی از آن و در فصل چهارم به بررسی وضعیت حقوقی انتقال جنین و هویت جنین انتقالی و آثار ناشی از آن پرداختیم و با نتیجه گیری و ارائه چند پیشنهاد به این مهم پایان دادیم.

فصل دوم

مفاهیم و مبانی نظری